

K

KULTUR
&NÖJE06-7848293
kultur@vasabladet.fi

Mats Holmqvist är Tevje – epicentrum i "Spelman på taket". Dockorna sätter också stark prägel på uppsättningen. FOTO: FRANK A UNGER

Holmqvist epicentrum på scenen

RECENSION. Mats Holmqvist har det som krävs – karisma, humoristisk tajmning och sångkraft – för att gestalta klassiska karaktären Tevje i Wasa Teaters "Spelman på taket".

Utan musik blir det ingen musikal. Visst, det är så självklart att det egentligen är korkat att skriva den föregående mening. Wasa Teaters uppsättning av "Spelman på taket" lär bli omtalad på grund av Mats Holmqvists insats och för dockorna – men orkestern med Ralf Nyqvist, John Alén, Petri Judin, Alexei Meidzof, Patrik Lax, Eero Paalanen, Tobias Udd – och inhoppande skådespelaren Johan Aspelin – imponerar då de spelar upp till både dans och tragik.

En höjdpunkt är dansscenen – som utspelar sig under bröllopet mellan Tzeitel (Ksenia Timoshenko) och Motel (Filip Ohls). Oj så svängigt och tajt klezmermusiken ljunder! Orkestern är verkligen ett urstarkt fundament i denna uppsättning.

Temat i klassikern "Spelman på taket" är angeläget och tyvärr aktuellt. Historien skildrar fattigdom, traditioner, hederskultur och antisemitism – och utspelar sig i Ryssland strax före revolutionen 1917. Manus är djupt sorgligt, tragiskt och samtidigt roligt.

Tevje – fattig jude och mjölkhandlare i ständig diskussion med Gud – står i handlingens centrum. Han är patriarken som försöker förhålla sig till nya tider – som äktenskap baserat på kärlek i stället för resultatet av en äktenskapsmäklerskas insats.

FÖR ATT "SPELMAN PÅ TAKET" ska vara sevärd krävs en skådespelare med förmåga att gestalta Tevjes krackelerade pondus. Mats Holmqvist har det som krävs – karisma,

Döttrarna Hodel (Sannah Nedergård), Tzeitel (Ksenia Timoshenko), och Chava (Astrid Stenberg) utmanar traditionerna genom att vilja gifta sig med män som de älskar. FOTO: FRANK A UNGER

humoristisk tajmning och sångkraft. Dialogen mellan Tevje och barska hustrun Golde, spelad av Maria Udd, är rappt vältajmad.

Då Tevje frågar Golde om hon älskar honom så är det upptakten till en av föreställningens finaste sångnummer.

Döttrarna Tzeitel (Ksenia Timoshenko), Hodel (Sannah Nedergård) och Chava (Astrid Stenberg) utmanar samhällets konventioner. Scenerna mellan Tevje och döttrarna – i tur och ordning – bränner i (föräldra)hjärtat. Tevje är beredd att bryta de omhuldade traditionerna för sina döttrars lyckas skull, men han har sina gränser.

Då Chava förlovar sig med soldaten Fjedka (Aspelin), som inte är jude, passerar hon faderns gräns – och smärtan i Holmqvists gestaltning

är påtaglig. Det finns en enkel tumregel: ju närmare en motspelare är epicentrum Holmqvist – desto starkare, bättre och rörande blir scenen.

Föreställningens dilemma är att det inte uppstår motsvarande nerv i till exempel scenerna mellan döttrarna och deras män. Den unga kärleken tenderar att bli musikalmanér.

OCH SÅ VAR DET användningen av dockorna – och det är tydligt att Wasa Teater vill förankra beslutet. I programbladet får två personer, regissören Markus Virta och dockmakaren Pia Kalenius, utrymme att utveckla sina tankar. Rubriken på Virtas text är "En docka på taket!?"

"Målet har varit att med hjälp av dockorna accentuera och förhöja

Spelman på taket

Av: Joesph Stein
Text: Sheldon Harnick
Musik: Jerry Bock
Översättning: Gösta Bernhard
Regi: Markus Virta
Scenografi: Jani Uljas
Kostym: Linn Wara
Koreografi: Miguel-Angel Fernandez
Kapellmästare: Ralf Nyqvist
Dockkonströrer: Pia Kalenius, Merja Pyhönen
Ljus: Tobias Lönnquist
Ljud: Dennis Lindén
Mask & peruk: Anna Vesterback

I rollerna: Johan Aspelin, Jonas Bergqvist, Mats Holmqvist, Thomas Lundin, Sannah Nedergård, Filip Ohls, Tove Qvickström, Tom Salminen, Carola Sarén, Astrid Stenberg, Ksenia Timoshenko, Maria Udd
Orkester: Alexei Meidzof violin, John Alén/Petri Judin klarinett, Tobias Udd trumpet, Eero Paalanen bas, Patrik Lax slagverk, Ralf Nyqvist piano
Generalrepetition på Wasa Teater 20 september 2019

karaktärerna som omger Tevje och hans familj i den lilla byn Anatevka", skriver Virta.

"de ord, handlingar och andetag som dockförarna fyller dockorna med kommer i samspel med publikens tolkningar att blåsa liv i invånarna i Anatevka", skriver Kalenius.

Det är modigt att låta skådespelare som Carola Sarén, Thomas Lundin och Tove Qvickström agera enbart dockförare. För samtidigt går publiken miste om det som dessa skådespelare har potential att gestalta – utan en docka som språkrör. Samtidigt är dockvalet förstaeligt – och vittnar om ambitionen att skapa en minnesvärd föreställning, något annat än en "Spelman på taket"-version i mängden.

Virtas mål att accentuera och förhöja karaktärerna uppfylls delvis.

För det blir även aningen opersonligt utan mänskliga miner och blickar. Då Sarén, Lundin och Jonas Bergqvist avfyra oneliners uppstår en "Mupparna"-känsla (klassisk tv-serie från 1970-talet) – och då menar jag på ett bra sätt. Bergqvist är rolig som slaktaren Lazar och Saréns äktenskapsmäklerska är en publikfavorit.

SLUTSCENEN VILL jag inte avslöja för mycket om – men genom att använda sig av dockorna skapas en scen som ger otäck associationer till den fruktansvärda katastrof som drabbade judarna och mänskligheten under andra världskriget.

Patrik Back

patrik.back@vasabladet.fi
06-7848 232